

Rättsutredning om tillsynsansvar för anmälningsskyldig hantering av muddermassor

Ansvar för tillsynen av hanteringen av muddermassor

Ansvarsfördelningen för tillsyn av anmälningsskyldigt avfall som uppkommer vid muddring (vattenverksamhet), har inte varit självklar. Enligt den enkät som Miljösamverkan Sverige låtit ta fram och skickat ut till samtliga 21 länsstyrelser i landet, kan konstateras att länsstyrelserna har hanterat frågan om muddermassor olika. Av miljötillsynsförordningen och miljöprövningsförordningen framgår dock att det är länsstyrelsen som är utpekad myndighet för att hantera både en anmäld vattenverksamhet och samtidigt en anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet avseende muddermassor.

Vad framgår av lagstiftningen?

Länsstyrelsen granskar anmälningsskyldiga vattenverksamheter enligt 11 kap. 9 a-b §§ miljöbalken. Av 19 § vattenverksamhetsförordningen framgår vidare att en anmälningsskyldig vattenverksamhet inte får påbörjas innan den har anmälts till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndighet för vattenverksamheter är länsstyrelsen, se 2 kap. 29 § punkten 2 miljötillsynsförordningen. Detta gäller såvida länsstyrelsen inte överlåtit tillsynen av vattenverksamheter till kommunal myndighet.

Muddermassor som läggs upp på land utgör en miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och hänförs till kategorin avfall. Av miljöprövningsförordningen framgår vad som gäller för en anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet.

Av 1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen framgår följande:

"Om det i fråga om en verksamhet eller åtgärd som beskrivs i 2-32 kap. anges att anmälningsskyldighet gäller, får verksamheten eller åtgärden inte bedrivas eller vidtas utan att vara anmäld till tillsynsmyndigheten. För sådana verksamheter och åtgärder anges uttrycket "anmälningsskyldighet C".

Eftersom bestämmelsen anger att vissa anmälningsskyldiga verksamheter som avses i 2-32 kap. miljöprövningsförordningen ska anmälas till tillsynsmyndigheten måste man gå vidare till miljötillsynsförordningen för att förstå vem som är tillsynsmyndighet för C-verksamheter beträffande avfall.

Av 2 kap. 31 § punkten 9 miljötillsynsförordningen framgår att kommunen har tillsyn över "hantering av avfall enligt artiklarna 65, 70.3 och 71 i förordning (EU) 2023/1542 när det gäller miljöfarliga verksamheter som inte är tillståndsskyldiga enligt 9 kap. miljöbalken".

Det framgår därmed att kommunen, på ett generellt plan, är tillsynsmyndighet för anmälningspliktigt avfall.

Av miljötillsynsförordningen framgår vidare genom bestämmelserna 2 kap. 30 § punkten 3 och 2 kap. 29 § punkten 2 att länsstyrelsen ansvarar för ”*avfall, farligt avfall och producentansvar*” i samband med tillsynen av vattenverksamheten.

Slutsatsen är därför att länsstyrelsen är utpekad myndighet för att ha hand om granskning av anmälningspliktigt avfall som kan uppstå i samband med den anmälningspliktiga vattenverksamheten. I huvudsak borde sådant avfall främst utgöras av muddermassor som ska läggas upp på land. I detta sammanhang ska nämnas att endast muddermassor av viss karaktär och dignitet betraktas som anmälningspliktiga, se 29 kap. 19 § miljöprövningsförordningen för samtliga förutsättningar för sådana. För det fall att muddermassorna inte uppnår anmälningsplikt, kan avfallet vara en sk U-verksamhet. Även i det fallet är länsstyrelsen enligt 2 kap. 30 § punkten 3 miljötillsynsförordningen skyldig att granska anmälan om hanteringen av muddermassorna som uppstår till följd av vattenverksamheten.

Kan länsstyrelsen överlämna tillsynen av muddermassorna till kommunen?

Länsstyrelsen och kommunen kan komma överens om att det är kommunen som bäst hanterar frågan om muddermassor. Att två tillsynsmyndigheter som har samma tillsynsansvar kan komma överens om vem av dem som hantera en viss fråga framgår av 2 kap. 2 § miljötillsynsförordningen.

”Om två eller flera myndigheter har tillsynsansvaret för ett tillsynsobjekt eller ansvaret för kontroll av en aktör enligt förordning (EU) 2017/625, får myndigheterna komma överens om hur ansvaret ska fördelas. Förordning (2022:1174).”

En sådan överenskommelse ska dock ske i det enskilda fallet. Det kan till exempel vara aktuellt för anmälningsärenden på en plats där kommunen redan har tillsynen för en tillståndsgiven verksamhet.

Vem har tillsyn över hanteringen av muddermassor om denna skulle vara tillståndspliktig?

Länsstyrelsen är inte behörig att pröva *tillståndspliktig* miljöfarlig verksamhet. För det fall att anmälan om vattenverksamhet även skulle omfatta tillståndspliktig (A- eller B-verksamhet) deponering av muddermassor bör länsstyrelsen avvisa hela anmälan och hänvisa verksamhetsutövaren till miljöprövningsdelegationen (MPD).

MPD kan då *sampröva* den miljöfarliga verksamheten tillsammans med den anmälda vattenverksamheten, se 3 § punkten 7 i förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer. Alternativet är att länsstyrelsen prövar den del av anmälan som gäller vattenverksamheten, men avvisar den del som avser den tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheten med hänvisning till att den kräver tillståndsansökan i MPD. Rättsläget är inte helt klart, men troligen är det att rekommendera att vattenanmälan tillsammans med den tillståndspliktiga deponeringen av muddermassor prövas i sin helhet av MPD.

Om det i stället är fråga om sådana omfattande deponeringar av muddermassor som fordrar tillstånd hos mark- och miljödomstolen, så kan information till verksamhetsutövaren ges om att verksamhetsutövaren kan ansöka om både den tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheten och den anmälningspliktiga vattenverksamheten i mark- och miljödomstolen, jämför 21 kap. 3 § miljöbalken. Om tillståndsansökan beträffande muddermassorna redan är inlämnad till en mark- och miljödomstol, kan mark- och miljödomstolen efter länsstyrelsens upplysning, ta till sig ärendet om den anmälningspliktiga vattenverksamheten, se även här 21 kap. 3 § miljöbalken.

Rättsutredningen är utförd av länsstyrelsernas vattenjuristnätverk genom Charlotte Olsson Scholz, Länsstyrelsen i Blekinge län, 2025.